

[講演解説]

The Slavic linguistics seminars organized by JSSSSL between 2015-2017

Motoki Nomachi

Internationalization of Slavic studies has been one of the most important tasks among Japanese Slavists and today, no JSSSSL member can doubt that it is simply an inevitable need of the times. Keeping this in mind, many JSSSSL members not only eagerly participate in various international conferences, but also organize seminars, workshops, symposia, and conferences in Japan as part of the activities of JSSSSL, often with participation of distinguished specialists invited from abroad. This has also resulted in a growing number of publications by JSSSSL members in foreign languages, including articles published in the Society's journal, *Slavia Iaponica*. In this context, renowned specialists in various fields of Slavic linguistics from abroad began to participate frequently in JSSSSL events, such as the Summer Symposium (June), the Autumn Lectures (November), the Annual Meeting (March), and other occasional special seminars. To name a few Slavic linguists who have delivered lectures in recent years: Tomasz Kamusella (2009), Jouko Lindstedt (2010), Miroslav Dudok (2010), Victor Friedman (2010), Jiří Nekvapil (2011), Brian Joseph (2011), Wayles Browne (2011), Ruselina Nitsolova (2011), Rosanna Benacchio (2011), Ronelle Alexander (2012), Irina Sedakova (2012), Yaroslav Gorbachov (2013), Andriy Danylenko (2013), Bojan Belić (2014), Milorad Radovanović (2014), and Romuald Huszcza (2014). For the sake of simplicity, I have omitted here those scholars who participated in events such as conferences and symposia held by organizations supported by JSSSSL. Some of the abovementioned scholars' unabridged lectures have been published in various issues of *Slavia Iaponica*, which will be available online in the near future.

Continuing this new tradition of JSSSSL, between 2015 and 2017, our Society had the honor of hosting the following eminent scholars as participants in its activities: Marjan Markovikj from Macedonian Academy of Sciences and Arts (2015), Jiří Nekvapil from Charles University in Prague (2015), Aleksandr D. Duličenko from University of Tartu (2016), Sanja Vulić from University of Zagreb (2016), Johan van der Auwera from University

of Antwerp (2016), Tomasz Wicherkiewicz from Adam Mickiewicz University in Poznań (2016), Wayles Browne from Cornell University (2016), Janusz Siatkowski from University of Warsaw (2017) and Dorota Rembiszewska from the Institute of Slavic Studies of Polish Academy of Sciences (2017).

Taking advantage of some of the abovementioned scholars' generosity, the present issue, number 20, is pleased to present full texts of four lectures and one additional article instead of one of the lectures, for which the editorial board of *Slavia Iaponica* expresses its sincere gratitude to the authors on behalf of all members of JSSLL. In what follows, I will give a brief introduction of the guest speakers and their lectures whose texts have appeared in the present issue, in chronological order.

Марјан Марковиќ, дописен член на Македонската академија на науките и уметностите и редовен професор на Универзитетот во Скопје, е еден од најистакнатите специјалисти за македонска и словенска дијалектологија денес. Тој е познат во научната јавност како експерт за проучување на македонските дијалекти во контекст на јазичниот контакт, пред сè на ароманско-македонскиот контакт. Води и соработува на неколку меѓународни дијалектолошки проекти како што се Општословенскиот дијалектен атлас и Европскиот лингвистички атлас. Автор е на преку 80 публикации меѓу кои се истакнува монографијата „Ароманскиот и македонскиот говор од охридско-струшкиот регион во балкански контекст“ (Скопје, 2007). Проф. Марковиќ одржа предавање на нашето друштво на 20 март 2015 год. на тема „The Aromanian language and Its Contacts with Macedonian (from Balkan Perspective)“. На ова предавање, проф. Марковиќ зборуваше за уникатното заемно влијание на ароманскиот, мегленороманскиот и македонскиот јазик на граматичко ниво. Користејќи емпириски материјали собрани од терен со оглед на прагматичната коегзистенција на тие јазици на ист простор, тој убедливо покажа дека паралелната јазична измена во ароманскиот и во македонскиот се појавила поради комуникативна потреба. Со оглед на тоа дека читателите можат да најдат неколку делови од ова предавање во неговата горенаведена монографија, за *Slavia Iaponica* проф. Марковиќ напиша друг труд за лексичките особености во словенските и балканските јазици во светлината на прагматичната мотивација. Во овој краток труд, но полн со емпириски материјал, тој покажува дека на теренот на Балканот и карпатскиот регион постојат зборови со скоро идентична форма и семантика што се објаснува од историска, културолошка и географска перспектива, при што сепак се истакнува дека најважна е прагматичната мотивација.

В следующем, 2016 году, на мартовской конференции нашей славистической ассоциации в качестве пленарного докладчика принимал участие выдающийся славист-

языковед из тартуского университета, основоположник так называемых славянских микрофилологий, профессор Александр Дмитриевич Дуличенко. Профессор Дуличенко, автор более 600 публикаций в том числе 22 книг, широко известен в мире, прежде всего, как специалист по славянским литературным микроязыкам. Ряд его пионерских работ, таких как «Славянские литературные микроязыки: вопросы формирования и развития» (Таллин, 1981) и «Славянские литературные микроязыки. Образцы текстов», 1-2 (Тарту, 2003-4) справедливо считаются настольными книгами для всех славистов, интересующихся вопросами языковых меньшинств у славян, а также формированием стандартных/литературных языков и другими социолингвистическими аспектами славянских языков. Следует, однако, сразу же отметить, что сфера его интересов в славистике весьма широка. Так, тартуский славист занимается теоретическим языкознанием, социолингвистикой, этнолингвистикой, интерлингвистикой, сравнительно-типологическим языкознанием и даже цыганологией и финоугроведением. Кроме того, он является одним из крупнейших историков славистики, что отразилось и в его книгах, например в монографии объемом 1 124 страниц под скромным названием «Основы славянской филологии», 1-2 (Ополе, 2011).¹

В своей лекции «Феномен славянских микрофилологий в современном славяноведении», которая состоялась 18-го марта в Университете Риккё, профессор Дуличенко рассматривал развитие сравнительно новой отрасли славистики с ее начала по сей день, обращая особое внимание на классификацию славянских литературных микроязыков. Выступление содержало также собственные воспоминания профессора Дуличенко о встрече с (южно)русинским языком и о корреспонденции с академиком Никитой Толстым, который был его научным руководителем. Текст его лекции, по разрешению автора с выражением надежды на развитие славянских микрофилологий и в Японии, переведен на японский язык. Перевод выполнил Кэнта Сугаи, болгарист-языковед, докторант токийского университета иностранных языков.

Početkom studenoga na Katedri za slavistiku Sveučilišta u Tokiju organizirano je predavanje prof. Sanje Vulić posvećeno hrvatskoj dijalektologiji kao specijalan seminar našega slavističkog društva. Prof. Vulić, autorica oko 170 znanstvenih članaka i nekoliko knjiga, uključujući monografiju *Vitezovi hrvatskoga jezika u Bačkoj* (Subotica, 2009) i seriju kolektivnih monografija *Povijest hrvatskoga jezika* knj. 2, 3, 4 (Zagreb, 2011-2014) i dr., poznata je kao dijalektolginja i povjesničarka jezika. U Tokiju je ova zagrebačka znanstvenica održala predavanje pod naslovom „Štokavian Influences on the Čakavian Speech of Primošten Burnji“ na kojem je, počevši od fonetike pa sve do sintakse, sa svojim vlastitim s terena skupljenim materijalom veoma podrobno i iscrpno opisala dijalektološke karakteristike toga

govora u malom naselju koje se nalazi na obali Jadranskog mora nedaleko od Šibenika, gdje dolazi do dodira južnočakavskog i štokavskog narječja. Predavanje je održano u okviru tečaja profesorice Keiko Mitani i namijenjeno, prije svega, studentima i postdiplomcima katedre za slavistiku koji se ne bave specijalno hrvatskim jezikom, ali bez obzira na to, diskusija je bila vođena djelomično na hrvatskome jeziku, što ne bi bila učinila starija generacija studenata.

Sačuvavši originalnu koncepciju predavanja održanoga u Tokiju, prof. Vulić se u svom članku o čakavskom govoru Primoštena Burnjeg usredotočila samo na vokalizme i prozodiju tog govora donekle s dijalektološkim, povjesničarskim i sociolingvističkim osvrtom. Pojedinačne jezične činjenice autorica tumači uspješno kao dodirne pojave i daje točnu karakteristiku govora Primoštena Burnjeg, uspoređujući date pojave s drugim govorima i raznim dijakronijskim činjenicama te opisuje naročito akcentski sistem čija osobnost potiče baš iz dodira s novoštokavskim ikavskim govorima.

Kolijne spotkanie slawistyczne naszego towarzystwa odbyło się 10-go lutego w Katedrze Slawistyki Uniwersytetu Tokijskiego, przy współpracy Instytutu Polski w Tokio i Uniwersytetu Hokkaido, w ramach umowy między Uniwersytetami Warszawskim a Hokkaido. Było to zarazem seminarium specjalne, jak i seminarium prof. Vulić. Tym razem w charakterze wykładowców zaproszono dwoje wybitnych slawistów z Polski – profesora Janusza Siatkowskiego z Uniwersytetu Warszawskiego oraz profesor Dorotę Rembiszewską z Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk.

Pierwszy wykładowca, profesor Janusz Siatkowski, autor około 400 publikacji, w tym 15 książek, jest znany jako bohemista i dialektolog niemal wszystkich języków słowiańskich². Jak wiadomo, działalność prof. Siatkowskiego jako członka Ogólnosłowiańskiego Atlasu Językowego i – w latach 1993-1998 – przewodniczącego Międzynarodowego Komitetu Slawistów, odgrywa niesłychanie ważną rolę w slawistyce światowej.

W wystąpieniu prof. Siatkowski podjął swoją ulubioną tematykę, czyli kontakty słowiańsko-niemieckie, którą podsumowuje opublikowana niedawno kapitalna monografia jego autorstwa pt. *Studia nad słowiańsko-niemieckimi kontaktami językowymi* (Warszawa, 2015), którą uważa się za najważniejsze osiągnięcie w tym zakresie. Jak mówi sam autor, temat wpływu języka niemieckiego na różne języki słowiańskie jest już znany i dość dokładnie zbadany. Natomiast kwestia wpływu języków słowiańskich na niemieczną w tym i dialekty to zagadnienie mniej opracowane. Po przeanalizowaniu licznych słowników standardowego oraz regionalnego języka niemieckiego, prof. Siatkowski spróbował określić pochodzenie i drogę pojedynczego zapożyczenia leksykalnego i częściowo morfologicznego w niemieckim języku standardowym i rozmaitych dialektach niemieckich. Okazało się to całkiem udane, dzięki jego wyjątkowo dogłębnej i szerokiej znajomości różnych gałęzi

slawistycznych i germanistycznych, m.in. dialektologii, etymologii, gramatyki porównawczej i historycznej pojedynczych języków, oraz, oczywiście, znajomości wielu dotychczasowych prac poświęconych tej tematyce.

Druga wykładowczyni, prof. Dorota Rembiszewska, autorka 7 książek i ponad 70 artykułów, zajmuje się dialektologią polską i wschodniosłowiańską przede wszystkim na terenie Polski. Jej badania zaowocowały wydaniem monografii *Gwary nadbużańskie mazowiecko-podlaskie* (Łomża, 2002) oraz *Dynamika rozwoju gwary Knyszyna i okolic na Podlasiu w XX wieku* (Warszawa, 2006) i innych.

Prof. Rembiszewska, która podkreśla potrzebę interdyscyplinarnego podejścia do badań dialektologicznych z dyscyplinami sąsiadującymi jak kulturologia, antropologia, historia itd., tym razem wybrała na temat wykładu Nazwiska Polaków w ujęciu geograficznym. Na wykładzie, przedstawiając synchroniczną i diachroniczną charakterystykę polskich nazwisk, których liczbę ocenia na 400 000, i klasyfikując je typologicznie, warszawska dialektolog pokazała ważność analiz prowadzonych metodą kartograficzną i w przekonujący sposób wniosowała, że nazwisko to element identyfikujący z określonym regionem i często zawiera ono już słabe albo nieistniejące we współczesnym języku cechy językowe, dzięki czemu nierzadko udaje się określić pochodzenie nosiciela danego antroponimu oraz geograficzne ruchy nosicieli i ich kultury.

The editorial board of *Slavia Iaponica* is quite confident that Japanese colleagues were inspired by all these lectures delivered by the distinguished scholars mentioned above. It is the editorial boards' hope, as well as a strong belief, that some of the lectures, when offered in print, will inspire the JSSSL members even more, have a positive influence on the readership of this journal, and be a source of creative impulses for further development of Slavic studies in Japan and also beyond its borders.

Notes

¹ Полный список публикаций профессора Дуличенко до 2004 года можно найти в книге Р. Романчика под названием «Ординарный профессор Александр Дмитриевич Дуличенко. Библиография» (Тарту, 2006).

² Najpełniejszą listę publikacji prof. Siatkowskiego wydano jako oddzielną książkę pod redakcją D. Rembiszewskiej i innych pt. *Dorobek naukowy Profesora Janusza Siatkowskiego za lata 1951-2013* (Warszawa, 2014).